

การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัด พระนครศรีอยุธยา

Knowledge Management to Sustainable Development by Sufficiency Economy Philosophy Case Study in Phranakhon Si Ayutthaya

ศิริประภา ดีประดิษฐ์¹, จิราภรณ์ มีสง่า^{2*}, ปาวินีย์ ธนาอนวัช³

Siraprapha Deepradit¹, Jiraporn Meesanga^{2*}, Pawinee Thanaanawat³

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา¹,

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา^{2*}, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา³

Faculty of Science and Technology Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University¹,

Faculty of Education Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University^{2*},

Faculty of Management Science Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University³

d_siraprapha@aru.ac.th¹, jiranid@outlook.co.th^{2*}, sakeera@hotmail.com³

ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจ รวบรวม จัดทำฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ และพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบ พัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบ และถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนต้นแบบ คือ บ้านลาดน้ำเค็ม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้นแบบมีทุนทางสังคม ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และทุนทรัพยากรธรรมชาติ และมีการพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีปัจจัยเงื่อนไข ดังนี้ ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติ ปัจจัยด้านทุนที่มีอยู่ในสังคม และปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายการพัฒนา สำหรับการพัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนินงานของชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 2) การลดของเสีย และ 3) การลดการปล่อยสารเคมีและของเสียเป็นพิษ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน นอกจากนี้ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ 2 ชุมชน พบว่า ชุมชนมีการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปลูกผักสวนครัว มีการทำปุ๋ยจากขยะเปียก มีการคัดแยกขยะ

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การพัฒนาที่ยั่งยืน, ทุนทางสังคม

Abstract

The research has the following objectives were to investigate, gather, and create a database of the social capital that already exists in the region, study the factors affecting model management, create a management model and disseminate the knowledge according to the sufficiency economy philosophy. One community in Phranakhon Si Ayutthaya, Ban Lad Nam Khem. The model community area has social capitals that are human, institutional, wisdom and cultural, and natural resource capital. There is development of sustainable social capital. Conditional factors were the community leadership, the practitioner, the societal capital, and the development network partners factor. The development model management, which is a community operation, the following are included: 1) Managing and utilizing natural resources effectively and sustainably 2) Waste reduction; and 3) Reducing harmful chemical and toxic waste employing a 7-step knowledge management approach. The result of transferring the knowledge of sustainable development to two other communities was that the communities used the knowledge gained, such as growing vegetables, making fertilizer from wet waste, and separating garbage.

Keywords: Knowledge Management, Sufficiency Economy, Sustainable Development, Social Capital

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยน้อมนำศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร คือ องค์ความรู้เรื่อง“การพัฒนาอย่างยั่งยืน” โดยครอบคลุมในทุกมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่และด้านจิตใจของประชาชนคนไทยเป็นสำคัญ โดยมีมิติการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ภาครัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งปรัชญานี้มีความโดดเด่นด้านการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล ยึดหลัก 3 ประการ คือ ความพอเพียง มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน พร้อมด้วย 2 เงื่อนไข คือ ความรู้คู่คุณธรรม สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับของสังคม (จिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา, 2557) นับตั้งแต่ระดับปัจเจกจนถึงระดับประเทศ รวมทั้งประเทศไทยยังให้ความสำคัญต่อแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติ โดยมีมิติความยั่งยืน คือ มิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเป้าหมายแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งสิ้น 17 เป้าหมาย เป้าหมายหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ตระหนักถึงต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Ensure sustainable consumption and production patterns) (สยาม อรุณศรีมากต และยงยุทธ วัชรคุลย์, 2559) โดยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตและบริการของบริษัท องค์กร ตลอดจนกรอบคิดและพฤติกรรมของประชาชน ให้มีความสอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ผ่านการดำเนินงานอย่างบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ตั้งแต่ระดับนโยบายตลอดจนการนำไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่อย่างครอบคลุมและเป็นรูปธรรมในประเด็นต่าง ๆ อาทิ การกำหนดให้มีแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศ การลดการสูญเสียและขยะอาหารตลอดห่วงโซ่อุปทาน การจัดการของเสียและสารเคมีอย่างถูกวิธีเพื่อลดมลพิษที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การลดของเสียโดยสนับสนุนหลักปฏิบัติในการลดการใช้ การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ (Reduce, Reuse, Recycle: 3Rs) การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อยกระดับการผลิตและการบริโภค การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดเพื่อขับเคลื่อนประเทศในระยะยาว

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI.) อยู่ในกลุ่ม 1 | วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี

ทั้งนี้ในปัจจุบันมีชุมชนได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนมาขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ในส่วนพื้นที่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอดอนเจดีย์ ได้มีการนำแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวคิดด้านการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนของชุมชน ได้แก่ 1) การจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 2) การลดของเสียที่เป็นอาหาร 3) การลดการปล่อยสารเคมีและของเสียเป็นพิษออกสู่ธรรมชาติและจัดการอย่างถูกต้อง และ 4) การลดของเสียโดยกระบวนการ reuse และ recycle จนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก และได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดแข่งขันหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ประจำปี 2565 ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจนำองค์ความรู้จากชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม ซึ่งเป็นชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จมาจัดการความรู้ เพื่อให้ชุมชนอื่นสามารถดำเนินงานตามแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกิดความความสมดุลในการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจ รวบรวม จัดทำฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ และพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค
3. เพื่อพัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค
4. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้รูปแบบการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค เพื่อให้ชุมชน หน่วยงาน องค์กรสามารถนำไปประยุกต์ใช้
2. พื้นที่ชุมชนที่เกี่ยวข้องได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค ทำให้ได้แนวทางในการนำไปปฏิบัติได้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 16 ชุมชน ซึ่งพิจารณาคัดเลือกชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงจากเกณฑ์ ดังนี้

1. ชุมชนที่ผ่านการประเมินที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรม

3. ชุมชนที่มีการจัดการการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนอย่างน้อย 1 ประเด็น ต่อไปนี้ คือ การจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การลดของเสียที่เป็นอาหาร การลดการปล่อยสารเคมีและของเสียเป็นพิษออกสู่ธรรมชาติและจัดการอย่างถูกต้อง และการลดของเสียโดยกระบวนการ reuse และ recycle

4. เป็นชุมชนอยู่ในพื้นที่เป้าหมายของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 ชุมชน ได้แก่ บ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ทั้งนี้จำนวนชุมชนกลุ่มตัวอย่างนั้นสามารถสะท้อนข้อมูลที่ชัดเจน เพียงพอ สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ได้ และเป็นไปตามเงื่อนไขของแหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแนวทางการสนทนากลุ่ม เพื่อสำรวจ รวบรวม จัดทำฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ การพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยมีการหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแนวทางการสนทนากลุ่ม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับข้อคำถาม (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ในการวิจัย

การวิจัยการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการดำเนินการวิจัยตามกระบวนการของการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาและแบ่งปันความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันหรือการแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลของพื้นที่ชุมชนต้นแบบ

การศึกษาข้อมูลของพื้นที่ชุมชนต้นแบบ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ การพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคของพื้นที่ชุมชน ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการของการจัดการความรู้ในขั้นตอน 1) การค้นหาและแบ่งปันความรู้ และ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบ ประกอบด้วยการสร้างองค์ความรู้ และพัฒนานวัตกรรมของรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการของการจัดการความรู้ในขั้นตอน 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้

ระยะที่ 3 การถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค

การถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค โดยการนำรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต้นแบบไปถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนอื่น 2

ชุมชนตามเงื่อนไขของแหล่งทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการของการจัดการความรู้ในขั้นตอน 6) การแบ่งปันหรือการแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้ มีการดำเนินการดังนี้

1. คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชนต้นแบบ ได้แก่ บ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อทำการประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยพร้อมทั้งทำการศึกษาข้อมูลของพื้นที่ชุมชนต้นแบบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและมีการสนทนากลุ่มกับตัวแทนของชุมชน

2. คณะผู้วิจัยมีการจัดกิจกรรมการประชุมระดมความเห็นกลุ่มย่อย (Focus Group) กับตัวแทนชุมชนของบ้านลาดน้ำเค็ม เรื่อง การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีกิจกรรมเสวนา ดังนี้ 1) เรื่องฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่และการพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค 2) ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค และ 3) การจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค เพื่อค้นหา บ่งชี้ความรู้ และการสร้างและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคของชุมชนต้นแบบ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการของการจัดการความรู้ในขั้นตอน 1-2

3. คณะผู้วิจัยมีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจและการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน และจัดกิจกรรมเสวนาการจัดการความรู้ให้กับคนในชุมชน ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการของการจัดการความรู้ในขั้นตอน 3 - 5

4. คณะผู้วิจัยมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่อง การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปยังคนในชุมชนอื่น โดยจัดกิจกรรมเสวนาเรื่อง “การจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค” และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชนต้นแบบไปยังคนใน 2 ชุมชน ได้แก่ 1. บ้านปากจั่น ตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2. บ้านบางเพลิง ตำบลบางเพลิง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการของการจัดการความรู้ในขั้นตอน 6 - 7

5. คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และจากการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับตัวแทนของชุมชน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

6. คณะผู้วิจัยมีการจัดกิจกรรมเสวนาสรุปผลการจัดการความรู้คืนสู่สังคม เรื่อง การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ณ บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Interviews) และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษากลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจ รวบรวม จัดทำฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ และพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการสำรวจ รวบรวมข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชนต้นแบบ คือ บ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ทุนมนุษย์ 2) ทุนสถาบัน 3) ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และ 4) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์ของชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลลาดน้ำเค็ม 2) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 3) กำนัน 4) ผู้ใหญ่บ้าน 5) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 6) คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย คณะทำงานด้านอำนวยการ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุขและด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 7) ผู้นำกลุ่ม/องค์กรต่างๆในหมู่บ้าน 7.1) ประธานคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน 7.2) ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 7.3) ประธานกลุ่มทำนาแปลงใหญ่ 7.4) ประธานคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ฯ 7.5) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 7.6) ประธานกลุ่มสัมมาชีพชุมชน 7.7) ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) 7.8) ประธานคณะกรรมการบทบาทสตรีหมู่บ้าน 7.9) ประธานกลุ่มอาชีพทำปลาร้า-น้ำปลา 7.10) ผู้นำกลุ่มทำพริกแกง 7.11) ผู้นำกลุ่มหัตถกรรม (จักสานไม้ไผ่) 7.12) ผู้นำกลุ่มหัตถกรรม (จักสานพลาสติก) 7.13) ผู้นำกลุ่มทำขนมไทย 7.14) ผู้นำกลุ่มทำดินปลูก ไม้ดอกไม้ประดับ 7.15) ผู้นำกลุ่มรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร และ 8) ประชาชนชุมชนประชาชนชุมชน คือ ผู้ที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และสามารถนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยชุมชนมีประเพณีด้านต่างๆ ได้แก่ การเกษตรกรรม การทำปลาร้า-น้ำปลา การเกษตรทางเลือก การทำดินปลูก การเลี้ยงปลา การทำฟาร์ม (หอย) การทำวันมะพร้าว การทำไม้กวาดทางมะพร้าว การทำของชำร่วย การกวนกระยาสารท การทำขนมกล้วย สังขยา

2. ทุนสถาบัน

ทุนสถาบันของชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 2.1) องค์การบริหารส่วนตำบลลาดน้ำเค็ม 2.2) ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง 2.3) ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 1 แห่ง 2.4) กลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพทำปลาร้า-น้ำปลา กลุ่มอาชีพทำขนมไทย กลุ่มอาชีพหัตถกรรม (จักสานไม้ไผ่) กลุ่มอาชีพหัตถกรรม (จักสานพลาสติก) กลุ่มอาชีพทำไม้กวาด กลุ่มอาชีพดินปลูกต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มอาชีพทำนาแปลงใหญ่ กลุ่มอาชีพรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มอาชีพผลิตของชำร่วย และ 2.5) กลุ่มออมทรัพย์ ประกอบด้วย กองทุนหมู่บ้าน เงินสัจจะกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน กองทุนสัมมาชีพชุมชน

3. ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 3.1) ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 3.2) ชุมชนมีศิลปวัฒนธรรม โดยประชาชนร่วมกันทำบุญตักบาตรในวันสำคัญ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพ่อ วันแม่ วันสำคัญทางศาสนา วันลอยกระทง เป็นต้น มีการร่วมแห่เทียนพรรษาในวันสำคัญทางศาสนา มีกิจกรรมรดน้ำขอพรผู้สูงอายุวันสงกรานต์ กิจกรรมวันเด็ก มีการเลี้ยงอาหาร และมอบทุนการศึกษา มีกิจกรรมวันลอยกระทง 3.3) ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การทำปลาร้า-น้ำปลา การทำขนมไทย การหัตถกรรม (จักสานไม้ไผ่และจักสานพลาสติก) การทำไม้กวาด การดินปลูกต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับและการผลิตของชำร่วย และ 3.4) คนในชุมชนมีการใช้หลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย พึ่งพาอาศัยกันแบบพี่น้อง มีจิตอาสา ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

4. ทูทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทูทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4.1) ลักษณะภูมิประเทศและสภาพพื้นที่หมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ เหมาะสำหรับการทำเกษตรและเลี้ยงสัตว์ มีลำคลองไหลผ่าน ได้แก่ คลองบางปลากรด มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 520 ไร่ แต่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 454 ไร่ 4.2) อาณาเขตติดต่อของหมู่บ้าน ทิศเหนือ ติดต่อกับคลองบางปลากรด หมู่ที่ 5 ตำบลโคกช้าง ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ที่ 1 ตำบลกุฎี ทิศตะวันออก ติดต่อกับหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านแค ทิศตะวันตกติดต่อกับหมู่ที่ 5 ตำบลลาดน้ำเค็ม 4.3) แหล่งน้ำธรรมชาติ ชุมชนมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ หอนางบางปลากรด หอนางคางหมู หอนางกลาง หอนางอ้ายม้วย และหอนางคาง 4.4) ระบบสาธารณูปโภคและสถานที่สาธารณประโยชน์ระบบสาธารณูปโภค มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 115 ครัวเรือน มีน้ำประปาใช้ทุกครัวเรือน มีระบบน้ำดื่มสะอาดของชุมชน มีสถานที่สาธารณประโยชน์ มีลานกีฬา และ 4.5) การคมนาคมของชุมชน มีถนนสายป่าโมก-ผักไห่ ตัดผ่านหมู่บ้าน สามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางบกได้ตลอด มีระยะทางจากหมู่บ้าน ถึงอำเภอดำรงวิทยะ ประมาณ 5 กิโลเมตร และมีระยะทางจากหมู่บ้าน ถึงอำเภพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 40 กิโลเมตร มีรถประจำทางวิ่งประจำตลอด

ตอนที่ 2 ผลศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค

ชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค ได้แก่

1. ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน

พื้นที่ชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนำองค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน โดยผู้ใหญ่บ้านมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมาปฏิบัติจริงที่บ้านของตนเอง เช่น มีการจัดทำโคกหนองนาโมเดล มีการปลูกผักสวนครัว มีการเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เลี้ยงกบ เลี้ยงเป็ด การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยจากขยะเปียก เป็นต้น รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ให้คนในหมู่บ้านได้นำแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมาเยี่ยมชมการปฏิบัติจริงที่บ้านของผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งมีการพากันไปศึกษาดูงานที่อื่น มีการเข้าร่วมการอบรมต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนสามารถปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ซึ่งการปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนนี้ เน้นการปฏิบัติเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในครัวเรือนได้

2. ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติ

คนในชุมชนบ้านลาดน้ำเค็มมีความรู้ ความเข้าใจแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆจากผู้ใหญ่บ้าน มีการเข้าร่วมการอบรม และมีการศึกษาดูงานจากสถานที่ต่างๆ ทำให้มีความพร้อมในการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในแต่ละครัวเรือน อีกทั้งมีการรวมกลุ่มกันทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน โดยคนในชุมชนร่วมกันปลูกผักสวนครัวในพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน ช่วยกันปลูกพืชผัก ช่วยกันรดน้ำผักในช่วงเย็น มีการพูดคุยร่วมกัน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชุมชน ใครก็ได้ในชุมชนสามารถมาเก็บผักไปบริโภค ทำให้ครัวเรือนสามารถลดรายจ่ายได้ หากพืชผักมีปริมาณจำนวนมาก มีการนำผักไปขาย ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายในการบริหารจัดการเงินที่เกิดขึ้นจากการร่วมกันปลูกแปลงผักในพื้นที่ส่วนกลาง โดยมีคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนคนในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการบัญชีรายรับรายจ่ายของเงินส่วนกลางของชุมชนนี้ จากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดังกล่าว รวมทั้งชุมชนมีวัฒนธรรมความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย อยู่แบบพอเพียง ทำให้ชุมชนเกิดแรงจูงใจในการที่จะปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปอย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านทุนที่มีอยู่ในสังคม

ทุนทางสังคมของพื้นที่ชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ชุมชนสามารถนำแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการผลิตและการบริโภคได้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้นำชุมชน/ผู้นำกลุ่ม/องค์กรต่างๆในหมู่บ้าน/ปราชญ์ชุมชน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน และวัฒนธรรมการใช้ชีวิตเรียบง่าย พอเพียง พอประมาณ พึ่งพาอาศัยกันแบบพี่น้องของคนในชุมชน รวมทั้งทรัพยากรที่มีของชุมชน มาใช้ในการบริหารจัดการเรื่องการผลิตของเสียที่เป็นเศษอาหารของแต่ละครัวเรือน โดยนำเศษอาหารนั้นไปทำปุ๋ยจากขยะเปียก มีการคัดแยกขยะทั่วไป ขยะเปียก ขยะมีพิษ โดยกิจกรรมการผลิตของเสียด้วยกระบวนการ reuse และ recycle อยู่บนพื้นฐานองค์ความรู้ต่างๆที่คนในชุมชนได้รับการถ่ายทอดจากบุคคล และหน่วยงานต่างๆเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4. ปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายการพัฒนา

ชุมชนบ้านลาดน้ำเค็มมีภาคีเครือข่ายการพัฒนาชุมชน โดยมีหน่วยงานภาครัฐบาล ให้การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชผัก แจกพันธุ์เป็ด-ไก่มาให้ชุมชน มีนักพัฒนาชุมชนมาถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆในการพัฒนาชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์กรบริหารส่วนตำบลช่วยในการจัดการขยะ สำนักงานฉลากกินแบ่งรัฐบาลมาสนับสนุนในการสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าชุมชนมีภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการผลิตและการบริโภค

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค

การพัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคของชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการจัดการดำเนินงานของชุมชน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายด้านการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การจัดการและ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 2) การลดของเสียที่เป็นอาหาร 3) การลดการปล่อยสารเคมีและของเสียเป็นพิษออกสู่ธรรมชาติและจัดการอย่างถูกต้อง และ 4) การลดของเสียโดยกระบวนการ reuse และ recycle โดยมีกระบวนการต่างๆได้แก่ 1) การค้นหาและบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ และเป็นการจัดการที่ตั้งอยู่หลักการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอเพียง ความมีเหตุผล พอประมาณ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรม สามารถสรุปการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา: ศิริประภา ตีประดิษฐ์ (2566)

ตอนที่ 4 ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค

ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคของชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปสู่ชุมชน 2 ชุมชน ได้แก่ 1. บ้านปากจั่น ตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2. บ้านบางเพลิง ตำบลบางเพลิง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยทั้งสองชุมชนได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ในประเด็น ดังนี้ 1) การจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 2) การลดของเสียที่เป็นอาหาร 3) การลดการปล่อยสารเคมีและของเสียเป็นพิษออกสู่ธรรมชาติและจัดการอย่างถูกต้อง และ 4) การลดของเสียโดยกระบวนการ reuse และ recycle หลังจากนั้น พบว่า ชุมชนมีการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำไปสู่แนวคิดด้านการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนของชุมชน ได้แก่ ชุมชนมีการปลูกผักสวนครัว มีการทำปุ๋ยจากขยะเปียก มีการคัดแยกขยะ

สรุปผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจ รวบรวม จัดทำฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชนต้นแบบ คือ บ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ข้อมูลทุนทางสังคม ประกอบด้วย 1) ทุนมนุษย์ 2) ทุนสถาบัน 3) ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และ 4) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนการพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนมีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถี มีระบบการบริหารจัดการชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ และมีระบบเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง มีกองทุนต่างๆ

2. ผลศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคของชุมชนบ้านลาดน้ำเค็ม มีปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค คือปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติ ปัจจัยด้านทุนที่มีอยู่ในสังคม และปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายการพัฒนา

3. ผลการพัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคของชุมชนเป็นการดำเนินงานของชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 2) การลดของเสียที่เป็นอาหาร 3) การลดการปล่อยสารเคมีและของเสียเป็นพิษออกสู่ธรรมชาติและจัดการอย่างถูกต้อง และ 4) การลดของเสียโดยกระบวนการ reuse และ recycle โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน

4. ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคของชุมชนบ้านลาดน้ำเค็มไปสู่ 2 ชุมชน พบว่าชุมชนที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้มีการนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ชุมชนมีการปลูกผักสวนครัว มีการทำปุ๋ยจากขยะเปียก มีการคัดแยกขยะ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากผลการสำรวจ รวบรวม จัดทำฐานข้อมูลทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่ และการพัฒนาทุนทางสังคมที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพื้นที่ชุมชนต้นแบบ คือ บ้านลาดน้ำเค็ม หมู่ที่ 6 ตำบลลาดน้ำเค็ม อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น นับได้ว่าเป็นพื้นที่ชุมชนที่มีทุนทางสังคมที่ดี ทำให้ชุมชนสามารถดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ และสามารถทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืนด้านการผลิตและบริโภคได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพัฒพงษ์ สุกิจปาณีนิง (2553) ที่ศึกษาการนำแนวคิดทุนทางสังคมมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาประเทศ โดยศึกษาบทบาททุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 มิติ คือ มิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่าบทบาททุนทางสังคม โดยเฉพาะการร่วมแรงร่วมใจภายใต้ความไว้วางใจ บรรทัดฐาน ค่านิยมเดียวกันนั้น เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขและจัดการกับปัญหา เพราะก่อให้เกิดจิตสำนึกการแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ร่วมกันเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนา อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของจามรี พระสุนิล (2563) ที่ศึกษาทุนชุมชนและการจัดการความรู้ทุนชุมชนเพื่อการส่งเสริมการจัดการที่ยั่งยืนของตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย พบว่าทุนชุมชน ประกอบด้วย ทุนชุมชนด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และด้านทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลให้ชุมชนมีการเรียนรู้ ปรับตัว สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชุมชนมีการพัฒนายั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

2. จากผลศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคนั้น พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติ ปัจจัยด้านทุนที่มีอยู่ในสังคม และปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายการพัฒนา สามารถทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร ฉิมพลี ตุลา คมกฤต มโนรัตน์ ทวี วัชรเกียรติศักดิ์ และจารุกิตติ์ ไชยรด (2565) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในชุมชน ประกอบด้วยวัฒนธรรมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ระบบเศรษฐกิจของชุมชนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน และ 2) ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจัยภายในชุมชนดังกล่าวมีความสอดคล้องกับปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติ ปัจจัยด้านทุนทางสังคมในการวิจัยครั้งนี้ สำหรับปัจจัยภายนอกชุมชนมีความสอดคล้องกับปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายการพัฒนา นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติ ปัจจัยด้านทุนที่มีอยู่ในสังคมเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภคนั้น มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัชพล ทีดี (2560) ซึ่งพบว่า โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำ นั้นเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้การจัดการความรู้ต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ

3. จากผลการพัฒนาตัวแบบการจัดการรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค รูปแบบมีความเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของกระบวนการจัดการความรู้ของบุญดี บุญญากิจ (2548) ที่ประกอบด้วย 1) การค้นหาและบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันหรือการแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ อีกทั้งรูปแบบดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นมาจากแนวทางการปฏิบัติจริงของชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งกระบวนการจัดการความรู้ของงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์ เพ็งไซ (2558) ที่ศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีกระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอนเช่นกัน

4. จากผลการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการผลิตและการบริโภค ถือได้ว่าประสบผลสำเร็จเป็นที่พึงพอใจ เนื่องจากชุมชนที่นำผลการวิจัยไปถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อขยายผลนั้น มีการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปสู่การปฏิบัติจริงในชุมชน ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการในการถ่ายทอดและผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นบุคคลต้นแบบในการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้รับการถ่ายทอดเกิดความเข้าใจที่ชัดเจน เกิดแรงจูงใจในการนำไปปฏิบัติ เนื่องจากเห็นภาพการนำไปใช้ที่ประสบความสำเร็จได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ควรพิจารณาบริบทในพื้นที่ และปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของชุมชน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติ ปัจจัยด้านทุนที่มีอยู่ในสังคม และปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายการพัฒนา เพื่อให้การนำรูปแบบนี้ไปใช้งานเกิดผลสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน

1.2 การนำรูปแบบการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการเรื่องจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การลดของเสียที่เป็นอาหาร การลดการปล่อยสารเคมีและของเสียเป็นพิษออกสู่ธรรมชาติและจัดการอย่างถูกต้อง และการลดของเสียโดยกระบวนการ reuse และ recycle สามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ แต่ควรคำนึงถึงปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติ ปัจจัยด้านทุนที่มีอยู่ในสังคม และปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายการพัฒนา เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้งานสามารถบรรลุผลสำเร็จได้จริงในพื้นที่อื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอื่นๆ เช่น เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ หรือเป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัย เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบของการจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่อื่นๆที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ฉิมพลี ตุลา คมกฤต มโนรัตน์ ทวี วัชรเกียรติศักดิ์ และจารุกิตติ์ ไชยรัต. (2565, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนา
นวัตกรรมการจัดการความรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบกรณีศึกษาบ้านสายออ หมู่ 1 ตำบลสายออ อำเภอ
โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 17(1), 99-110.
- จามรี พระสุนิล. (2563). การจัดการความรู้ชุมชนเพื่อการส่งเสริมการจัดการที่ยั่งยืนของ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย
จังหวัดเชียงราย. *วารสารของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 37(1), 60-79.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา. (2557). *ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่
12. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- รัชพล ทีดี. (2560). รูปแบบการจัดการความรู้ครอบครัวต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอชัย
บาดาล จังหวัดลพบุรี. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 1(1), 1-14.
- บุญดี บุญญากิจ. (2548). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จีรวัดน์ เอ็กซ์เพรส.
- พัฒน์พงศ์ สุกิจปานินิจ. (2553). ทูทางสังคมกับการพัฒนาประเทศ. *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ครั้งที่ 48: สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ*. (หน้า 50-57). มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- วังลี เฟิงไซ. (2558). *กระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แขวงหลวงพระบาง
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/161196>
- สยาม อรุณศรีมากต และยงยุทธ วัชรดุลย์. (2559). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการของสหประชาชาติเพื่อโลก
อนาคต. *วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย*, 11(3), 1-7.

Translated Thai References

- Aroonsrimorakot, S., & Vajaradul, Y. (2016). UN sustainable development goals: 17 aspects for future world. *Interdisciplinary Research Review*, 11(3), 1-7. (in Thai)
- Boonyakit, B. (2006). *Knowledge Management from Theory to Implementation*. Bangkok: Jirawat Express. (in Thai)
- Chimplee, K., Khomkit, T., Watcharakiettsak, T, M., & Chairod, J. (2022, January-June). Development of Knowledge in Innovation for the Sufficiency Economy Model Case Study Ban Sai Or, Village 1, Sai or Subdistrict, Non Thai District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Research and Development, Buriram Rajabhat University*, 17(1), 99-110. (in Thai)
- Isarangkun Na Ayuthaya, C., & Thammapiya, P. (2014). *Follow the Philosophy of the Sufficiency Economy to the Sustainable Development*. 12thed. Bangkok: Amarin. (in Thai)
- Phengxay, V. (2013). *Community Knowledge Management Process for Cultural Tourism Site Development in Luang Prabang Province, Lao People's Democratic Republic* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. From https://lib.edu.chula.ac.th/FILEROOM/CU_THESIS/DRAWER002/GENERAL/DATA0021/00021288.PDF (in Thai)
- Prasunin, J. (2020). Knowledge Management of Community Capital to Support Sustainable Management of Communities in Mae Pao Sub-district, Phaya Mengrai District, Chiang Rai Province, *Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University*, 37(1), 60-79. (in Thai)

- Sukitpaneenit, P. (2010). Social capital and country development. In *Proceedings of the 48th Kasetsart University Annual Conference: Economics and Business Administration*. (pp. 50-57). Kasetsart University. (in Thai)
- Teedee, T. (2017). Model of Knowledge Management of Family Model According to Sufficiency Economy Philosophy at Chai Badan District, Lop Buri Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 1(1), 1-14. (in Thai)